

EL MÓN URBÀ A LA
CORONA D'ARAGÓ
DEL 1137 ALS DECRETES
DE NOVA PLANTA



xvii

Congrés d'Història de
la Corona d'Aragó

Congreso de Historia
de la Corona de Aragón

Congrés d'Histoire de
la Couronne d'Aragon

Congresso di Storia
della Corona d'Aragona

FESTA I DEMOSTRACIÓ DE PODER:
LA SOLEMNITAT DE LA VISITA DE L'ARXIDUC
A REUS EL 1706

Montserrat Flores

Barcelona-Lleida, 7-12 de setembre del 2000

FESTA I DEMOSTRACIÓ DE PODER: LA SOLEMNITAT DE LA VISITA DE L'ARXIDUC A REUS EL 1706

Montserrat Flores

A finals del mes de juny de 1706, el rei Carles III –recordat per la historiografia com l'Arxiduc– va sortir de Barcelona en un viatge que el duria primer a Montserrat i Vilafranca del Penedès i després, passant per diverses poblacions de la costa catalana, fins a Tarragona, Reus, Valls i el monestir de Poblet. Feia poques setmanes que les tropes aliades havien aconseguit trencar el setge de l'exèrcit borbònic a Barcelona i es preparava una ofensiva austriacista cap a l'interior de la Península, l'objectiu final de la qual havia de ser conquerir Madrid. L'Arxiduc, doncs, seguia de lluny les seves tropes per tal de proclamar-se rei de Castella tan aviat com haguessin ocupat la capital.

En el curs d'aquest trajecte, Carles III es va allotjar a la vila de Reus els dies 3 i 4 de juliol. Conservem dues cròniques d'aquesta visita,¹ a través de les quals podem constatar de quina manera una conjuntura militar va esdevenir, per voluntat de totes les parts implicades, una festa amb un marcat caràcter polític ocult darrera de cadascun dels seus components lúdics.²

ELS ACTES DE LA SOLEMNITAT

La vigília de l'arribada del rei, dos de juliol, el Consell de la Vila havia enviat quatre síndics a Tarragona per tal que saludessin el rei, i l'endemà, dissabte, els mateixos síndics anaren fins a l'alçada del poble de la Canonja per a acompanyar-lo. A l'entrada del terme de Reus l'esperaven els jurats de la vila, els quals, després de donar-li la benvinguda oficial, s'afegiren al seguici darrera del rei i davant del cavallerís reial, en estricte ordre protocolari; sonaren totes les campanes per a assenyalar l'arribada del rei. Enmig de l'expectació de la gent que havia sortir al camí a veure'l, va arribar a cavall a la porta de les muralles, on va ser rebut pels representants dels gremis –cadascun amb la seva bandera i el seu ball– i la bandera i les danses de la vila –la mulassa i els gegants. En aquell lloc, hom hi havia bastit una portalada de paper, i hi havia tres cobles de ministrils tocant. Van entrar a la vila pel portal de Sant Pere, i es van dirigir a la plaça del Mercadal, on el rei va fer una salutació amb el barret.

Abans d'anar a instal·lar-se a la Casa del Consell, que havia estat habilitada com a palau, el rei va voler visitar l'església. A la porta l'esperaven el Prior i la Comunitat de Preveres; el van aspergir amb aigua beneïda i va fer uns instants d'oració agenollat sobre uns coixins preparats amb un dossier. Va entrar sota el tàlem de plata dins del gremial que sostenien un preste i el diaca, fins a l'altar major, on estaven exposades la relíquia de Sant Pere i les de les confraries. S'entonà el *Te Deum laudamus* mentre tocaven totes les campanes. Per desig reial es digué missa resada, i el van tornar a acompanyar sota tàlem fins a la porta de l'església. El seguici anà llavors a instal·lar-se a la Casa del Consell.

Poca estona després, els jurats reberen avis per tal que es presentessin davant del rei. Durant l'audiència hi hagué besamans i els jurats li lliuraren dos memorials, un dels quals feia referència als «serveys que avie fet la vila».³ A la tarda, per espai de més de dues hores,

totes les danses ballaren a la plaça mentre el rei s'ho mirava des d'una finestra i els jurats i altres membres del Consell l'acompanyaven en un balcó d'una casa propera. Durant la nit hi hagué lluminàries, es llençaren focs artificials i les tres cobles se situaren en diferents llocs de la vila tocant una mateixa melodia.

L'endemà, diumenge, es va celebrar la festa major, que havia estat traslladada del 29 de juny –dia de Sant Pere– al 4 de juliol per tal de fer-la coincidir amb la visita reial. Així doncs, al matí hi hagué oficis i processó amb la mulassa i els gegants, les banderes, tavernacles i danses de les confraries, les dues comunitats de frares de Sant Francesc i de Sant Joan amb les seves respectives creus i tavernacles, i el bust-reliquiari de Sant Pere; el recorregut va ser adaptat per tal que passés per davant de la finestra del rei. Després, anà a l'església i assistí a ofici major; un cop acabat, el seguí de les danses l'acompanyà fins a la Casa de la Vila.

La visita finalitzà aquella mateixa tarda: els jurats sortiren a acompanyar-lo des de la porta de la Sang fins a la fi del terme. Quan l'hagueren acomiadat, tornaren a la Casa del Consell, on romania encara el secretari reial, el qual els va comunicar que el rei havia decretat el memorial que li havien lliurat.

EL RERAFONS DE LA FESTA

El programa que acabem de descriure correspon a una solemnitat, és a dir, a un tipus de festa de caràcter excepcional que es fa per commemorar un fet o exaltar un personatge, ja sigui religiós –Jesucrist, la Mare de Déu o un sant– o bé civil –algú que destaquí per la seva vàlua personal o científica o pel seu poder polític, com poden ser el senyor de la vila o el rei. És per aquesta finalitat laudatòria que la solemnitat adopta una dinàmica molt protocolària que li ha de permetre exaltar la vàlua de l'homenatjat i, alhora, deixar ben patents els mèrits i la generositat dels organitzadors. S'utilitzen unes fórmules preestablertes que solucionen la situació sense caure en desatencions o menyspreus cap a ningú. Així doncs, pocs dies abans de l'arribada del rei, com que es trobaven desorientats i sense precedents vàlids, els membres de la Comunitat de Preveres demanaren aquestes fórmules de cerimonial a la Comunitat de Vilafranca i al mestre de cerimònies de la catedral de Tarragona, *perquè ab dita prevenció se pugués acertar*.⁴ En canvi, sembla que el Consell de la Vila va tenir menys dubtes a l'hora d'organitzar la triple rebuda –síndics, jurats i gremis– i, sobretot, els llocs de preeminència entre els jurats: «y se posaren en orda, lo jurat en cap a mà dreta del migé, y lo manut a la dreta del jurat en cap vell, y així [...] cada un com li tocava».⁵

D'altra banda, en la tipologia dels actes les solemnitats combinen la normalitat i l'extraordinari, la pauta i la sorpresa. La festa major amb què obsequien el rei el segon dia de la visita és, sens dubte, la màxima expressió festiva de la vila, posada fora de context especialment per a ell, però no deixa de ser una fórmula que es repeteix cada any: la utilitzen, doncs, per economia de mitjans –el Consell s'estalvia així una doble despesa en pocs dies– i per comoditat organitzativa –tots els seus elements ja estan previstos–, però també per a mostrar una aparença que, essent la millor que pot presentar la vila, li sigui natural i versemblant.

Normalitat és també la imatge que transmeten els gremis, que presenten la comunitat establiment estructurada: cadascú enquadrat en el seu gremi i cada gremi al seu lloc,⁶ amb la seva bandera i el seu ball. Així el rei pot contemplar, tranquil, que la societat que ell encapçala està perfectament jerarquitzada a les seves ordres: «vingueran tots los balls, y cada un per son grau ballà devant Sa Magestat la pasada millor que sabian».⁷ En l'encontre entre el rei i el poble –que, segons M. Ángeles Pérez Samper, és l'objectiu principal de les festes reials⁸– quedava palès així l'ordre social que la ideologia de l'època beneïa.

El component extraordinari el donen elements com el castell de focs –molt més elaborat en la solemnitat de 1705 que en la de 1706–, les generoses despeses en menjar i allotja-

ment, el número de músics –les tres cobles sonant alhora– i de recursos escenogràfics i la seva naturalesa especialment espectacular o refinada –la portalada de paper, o bé els poemes que el 1705 van penjar per les parets.

Les solemnitats esdevenen, doncs, aparadors dels diferents col·lectius que hi intervenen, molt especialment en els segles XVII i XVIII, en què tots els elements del ric llenguatge artístic del barroc es posen al servei del poder.⁹ A més, un d'aquests poders, la monarquia, està assolint ara el seu màxim esplendor i utilitza aquest aparell propagandístic per al seu desenvolupament. En moments de convulsió i conflicte –i la Guerra de Successió n'és un bon exemple– l'utilitzaran també moltes forces polítiques i socials que necessitaran bastir-se ràpidament una aparença, precisament perquè la seva realitat no s'hi correspon: seran grups o institucions que voldran amagar una actuació passada ambigua o poc adequada a la nova conjuntura política, que provaran de demostrar una força que no tenen, o que intentaran dis-fressar les seves veritables motivacions.

Així doncs, en les cròniques de la visita de Carles III a Reus no hi trobem només la narració d'uns actes lúdics, sinó també la plasmació publicitària –no es tracta d'una negociació política ni social declarada– dels interessos que tenien els diferents actors de la festa –el rei, el municipi, els gremis, la Comunitat– i, concretament, dels seus objectius, contradiccions i febleses en el context de la guerra que s'estava desenvolupant.

Més encara: les mateixes cròniques que ens informen constitueixen en si mateixes recursos propagandístics al servei d'aquests actors. Cal que considerem que la solemnitat necessita la presència d'un públic davant del qual desplegar l'exhibició de tots aquests poders. Un públic que participi físicament en la festa –en uns espais i moments clarament delimitats– com a massa coral de valor quantitatiu i no qualitatiu, que ompli carrers i places, aclami el rei i posi ornaments als balcons i finestres. Totes aquestes coses seran anotades a les cròniques com a proves de l'èxit de la festa: els narradors tindran cura de fer alguna referència a la molta multitud de gent que y avia per une y altre part del camí per veura Sa Magestat,¹⁰ al fet que per allà ont passà «totom se asforsa de posar per las finestras lo milló que tania»,¹¹ o a la multitud de gent que y avia per lo Mercadal y finestras, que ses agerara y avia deu mil ànimas».¹²

Per tal de garantir la seva assistència i col·laboració, a la plebs se li preparen uns actes adequats als seus gustos –música, espectacles de foc–, diferents dels refinaments elitistes que s'ofereixen al rei; en alguns casos, però, es poden arribar a utilitzar mètodes coercitius: sembla que en la celebració de la coronació de Lluís I, el 1724, l'Ajuntament va imposar multes a «los vecinos que no han hecho demostraciones durante esos tres días, en obsequio del rey Luis I».¹³ Ara bé, aquesta participació ha de ser controlada, ja que la festa no surt del poble sinó del poder: és per això que les expansions festives populars no formen el nucli principal de la festa, sinó que són un element més del programa, clarament delimitat en l'espai, el temps i la formulació –l'aclamació popular en passar el rei, les danses dels gremis, el ball i el foc a la nit. Sovint, l'actitud del poder envers aquestes manifestacions festives és de menyspreu: la crònica impresa de la festa amb què la vila de Reus va celebrar l'entrada de l'Arxiduc a Barcelona el 1705, en descriure la processó, explica que «precedían para abrir calle aquellos bultos y monstruos artificiales que suelen despertar el regozijo a la plebe».¹⁴

Doncs bé, aquells que organitzen una solemnitat no busquen només el públic present, sinó que de vegades es preocupen també de deixar un testimoni escrit que perpetui la memòria de la festa. Aquest és l'origen de cròniques com les que conté el conegut i valuós *Llibre de les solemnitats de Barcelona*, o com les que ens ocupen avui. El seu objectiu no és fer una narració exhaustiva dels actes sinó elaborar una exposició laudatòria dels mèrits dels organitzadors, en què quedi constància de les elevades sumes de diners que s'hi han invertit, del gran nombre de persones que hi han treballat, de l'èxit dels actes programats, del bon ambient amb què s'havia viscut i, per tant, de l'eficàcia dels organitzadors. Si el cronista de

la *Nota* té un gran interès en assenyalar que «era una maravella de veura lo Marcadal, per estar adornat y escumbrat, y així mateix tots los carrers, arevals i camins, que tot era cosa de veura, del ben posat estava tot»; si detalla els preparatius que van fer cadascuna de les persones encarregades, i repeteix un i altre cop que «tot anà molt esplèndit» –és a dir, en gran abundància–; i si ens remarca que, malgrat les deu mil ànimes presents al Mercadal durant la nit, «sens que, a Déu gràcias, y agués un desman y una rinya, ni que prangués mal ningü», és per a donar una mostra que el Consell sabia complir amb escriure les seves obligacions.

Així s'explica que les dues cròniques que conservem sobre aquesta solemnitat siguin tan diferents que, fins i tot, hom pot arribar a dubtar que facin referència a la mateixa festa: les explicacions d'ambdues es complementen, i ignoren força sistemàticament els actes organitzats per les altres institucions. Lamentablement, aquesta òptica tan limitada ens impedeix conèixer amb exactitud quines contribucions van fer els altres col·lectius a la festa –entre d'altres, quines danses hi van aportar els gremis–, ja que a cap de les cròniques li interessa fer-ne una relació.

La finalitat difusora d'aquestes cròniques és tan clara que en alguns casos les fan imprimir, per exemple, la de la solemnitat de 1705. En qualsevol cas, si s'escau les utilitzaran per a treure profit polític de la festa. Ja hem vist que durant l'audiència els jurats van entregar al rei dos memorials, un dels quals feia referència als «serveys que avie fet la vila», i no sembla gaire erroni suposar que l'altre era la crònica de la solemnitat de 1705 que amb tant d'interès havien fet imprimir. De la mateixa manera que és probable que utilitzessin la crònica de la visita com a argument per a obtenir alguns dels nombrosos favors que van haver de demanar al rei en el transcurs de la guerra –alleugeriment de les aportacions en diners, soldats i carros–, i que van culminar en l'atorgament del títol de ciutat –amb els apel·latius d'Imperial i Atenta– el 1712.

DEMOSTRAR FIDELITATS I OCULTAR FEBLESES

És a través d'aquells que van assistir a la solemnitat que coneixem quina imatge hi va exhibir el rei: podríem anomenar-la de distanciament cerimonial. A les cròniques se'ns presenta de manera despersonalitzada, sense detalls concrets. El públic no assisteix a la visita d'una persona sinó d'una institució; cadascun dels seus actes constitueix una part d'un paper que s'escenifica –fins i tot aquells més íntims com són la devoció o les menjades, que esdevenen un espectacle públic. L'única expressió que les cròniques anoten és el mot amb què ordena que es posi fi als compliments que se li fan. Assistim, doncs, a la imatge d'una reialesa majestàtica i distant, que inspira veneració i poder, absolutament allunyada de la visió romàntica –vigent encara avui– que cerca en el personatge notable els trets que l'apropen a la resta de la gent.¹⁵

No podem afirmar amb rotunditat que aquesta imatge que ens transmeten les fonts obedeix a una intencionalitat de Carles III. Ara bé, si pensem que en aquells moments el seu títol de rei era encara qüestionat en la lluita successòria, que havia aconseguit proclamar-se a Barcelona després de la conquesta de la tardor de l'any anterior però li faltava encara fer-ho a Saragossa i a Madrid, és probable que intentés representar aquest paper de manera estricta, per tal d'assolir amb l'aparença exterior la condició reial que no posseïa totalment encara. En aquesta situació, les variacions que hagués afegit al guió, en comptes de ser interpretades com una «emotiva transgressió del protocol»¹⁶ haguessin pogut ser atribuïdes a feblesa de caràcter, o haguessin pogut significar un incompliment d'expectatives sobre la seva idoneïtat per al càrrec reial.

Hi ha altres mostres d'aquesta política exhibicionista de Carles III. Pere Voltes, en la seva obra *L'Arxiduc Carles d'Àustria, rei dels catalans*,¹⁷ descriu àmpliament el gran cerimonial,

amb despeses desproporcionades a la conjuntura bèl·lica del moment, que caracteritzava la Cort de Carles III a Barcelona: provisions de boca, ornamentació del palau, festes, mecenatge de músics, introducció de les primeres òperes, elevat volum d'equipatges en els desplaçaments reials... Aquesta actitud, que va arribar a ser criticada pels seus contemporanis, servia per a amagar la feblesa de la posició del rei.

En la solemnitat reusenca, el rei utilitza també els recursos que li proporciona el seguici. Com ja hem vist, la processó modifica el seu recorregut per tal de passar per davant de la seva finestra, i s'hi atura. Aquest tipus d'aturades, que es feien sempre per a honrar una autoritat –normalment, l'arquebisbe, i en l'actualitat l'edifici de l'Ajuntament– o com a mostra de respecte religiós –les aturades de la processó del Corpus davant dels altars del carrer, encara avui als pobles on es basteixen–, eren acompanyades amb la dansada de l'àliga –símbol de la vila, que en aquell any de 1706 estava fora d'ús– i amb cants, que en aquesta ocasió van ser molt breus a causa, diu la crònica eclesiàstica, «per lo molt calor».¹⁸

Els objectius del Consell de la Vila són, en canvi, força més evidents. Tot i que entre la tardor de 1706 i la primavera de 1713 van anar repetint les manifestacions d'austriacisme, en realitat l'actuació dels membres del Consell en els primers temps de la guerra havia estat força ambigua. A través de la documentació detectem la divisió, amb un partit austriacista que durant l'any 1705 va anar guanyant força a mesura que les tropes de l'Arxiduc s'acostaven a Catalunya, i un Consell fidel a Felip V –el rei legítim, no ho oblidem– que es veia cada vegada més impotent per a reprimir els austriacistes.

Com en tants d'altres viles catalanes,¹⁹ ens manca documentació per a saber de quina manera es va produir el decantament austriacista definitiu. Sembla que les motivacions socials, econòmiques i jurídiques es van veure reforçades per la presència de l'exèrcit aliat i per la circulació de grups armats pel territori –en el cas de Reus, la tropa del coronel Nebot. Un cop la vila va anar a presentar la seva fidelitat a l'Arxiduc, aquesta conducta anterior era incòmoda; és per això que els membres del Consell tenien un gran interès en construir una altra versió, en la qual Reus va ser la primera vila del Camp a decantar-se a favor de l'Arxiduc. La visita del rei era, doncs, una magnífica ocasió per a consolidar aquesta versió. Mitjançant la festa, el Consell intenta fer oblidar aquella postura i acumular mèrits davant del rei, en previsió del moment en què se'n vulgui obtenir alguna mercè –l'exemple més evident serà la concessió del títol de ciutat el 1712– o calgui demanar-li l'alleugeriment de les aportacions –soldats, diners i transports– que la vila fa a l'exèrcit.

Així doncs, durant la solemnitat el Consell emprará amb rigor tots aquells elements del seu protocol que li permetin auto-dignificar-se: la distribució dels llocs de respecte –que ja hem vist–, els espais que ocupen –en cedir la Casa del Consell per a l'allotjament del rei, adopten com a seu provisional una altra casa, no gaire lluny, que reuneixi les condicions de dignitat necessàries, i també busquen un balcó preferent, a la vora del rei, per a contemplar els espectacles de la plaça–, el vestuari –les gramalles que porten en totes les aparicions públiques, i que havien estat renovades feia nou anys i redefinides en el seu ús a començaments de 1706– i la forma cerimonial que s'adopta en cadascun dels desplaçaments –una decisió de 27 de desembre de 1692 especificava que, sempre que anaven vestits amb gramalla, els verguers anaven a buscar-los a casa i els acompanyaven fins a la Casa del Consell.²⁰ Cal assenyalar, però, que en aquesta solemnitat hi va manca un dels màxims distintius cerimonials de la vila, l'àliga, que devia trobar-se en molt mal estat encara que havia estat reparada l'any anterior i no la tornem a trobar fins al 1709. Sí que podem afirmar, però, que en aquests moments l'àliga reusenca encara no tenia la simbologia política que se li va atorgar després de la Guerra de Successió –tant, que als austriacistes se'ls anomenava llavors *aligots*.²¹

El Consell utilitzarà també, és clar, els recursos escenogràfics i espectaculars que li permetin deixar en la memòria del rei una bona impressió de la vila: els gegants i la mulassa –els

elements festius del Comú-, el foc –en forma de lluminàries i de coets voladors, tal com els havien recomanat les autoritats municipals de Vilafranca²²–, la música, les ornamentacions. mpren estan al servei d'aquesta demostració de fidelitat: el foc, la música, els altres elements festius de la vila –gegants i mulassa-. Tots aquests elements –que no ens correspon analitzar aquí– dins la triple formulació de mostra de danses, espectacle nocturn i festa major.

Pel que fa a altres col·lectius que a les cròniques apareixen com a forces menors, l'exhibició dels gremis sembla limitar-se a la seva presència –imprescindible per a completar el mirall social de la vila–, amb les danses i banderes pròpies, tal com era habitual en els següents de Corpus i Festa Major; ara bé, la manca d'una crònica d'òptica gremial ens impedeix saber si van tenir alguna intervenció més activa. El cas de la Comunitat de Preveres és ben a l'inrevés: despleguen un bon nombre d'estratègies de caire litúrgic, però només poden desenvolupar l'ostentació dins del seu propi espai, perquè troben molts obstacles per a accedir al rei. És possible que, a banda de circumstàncies pràctiques, la postura pro-borbònica de l'arquebisbe, no corregida fins a algunes setmanes després de la conquesta de Barcelona de novembre de 1705, estigui relacionada amb aquesta actitud del rei.

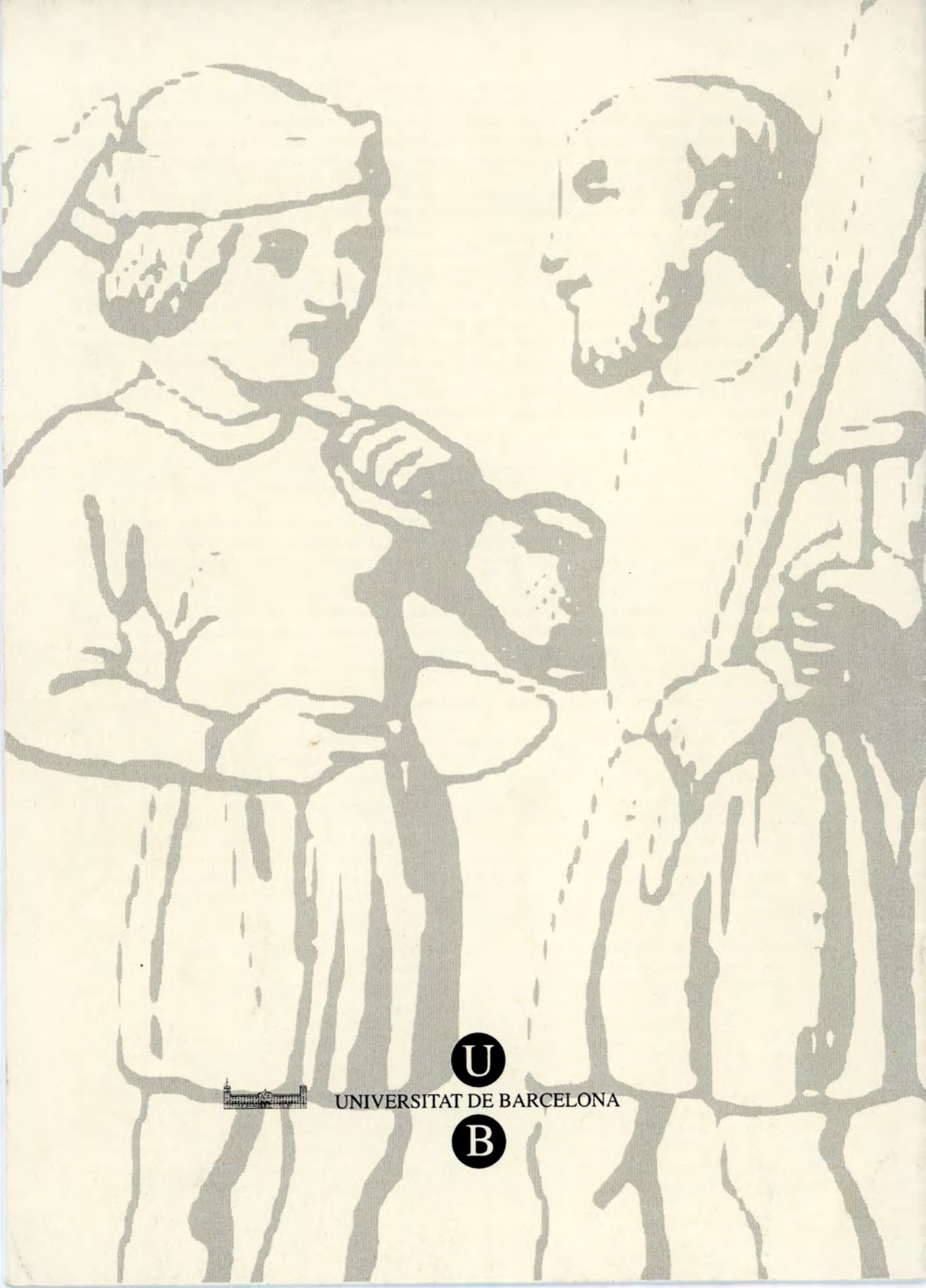
CONCLUSIÓ

Veiem, doncs, que la solemnitat de 1706 correspon a una modalitat de festa en absolut espontània, de demostració mútua de força, fidelitat i eficàcia, precisament perquè els seus actors tenen moltes febleses, infidelitats i conflictes a amagar. És una festa no tant per a ser viscuda com per a ser vista i llegida, i, per tant, exigeix una participació molt concreta del públic i un ús d'estratègies publicitàries que perdurin en el futur. Aquestes estratègies poden arribar a ser tan eficaces que fins fa pocs anys encara era generalment admesa la imatge d'austriacisme pioner i incondicional que les autoritats municipals de Reus ens van voler transmetre.

Notes

- 1 La primera va ser redactada en l'àmbit del Consell de la Vila, i porta per títol *Nota de la vinguda de Sa Magestat Carlos Tarsé, qui Déu guardé, en esta vila de Reus*, dins del *Llibre de Promenias y Taves dels Arrendaments fa y acostuma fer la present vila de Reus, comensant en lo any de 1671* (Institut Municipal de Museus, Reus); és un quadern de 9 folis intercalat en les actes de 1695. La segona crònica, de la Comunitat de Preveres, és la *Descripció del arribó de la Real Magestat del Rey Carlos tercer a esta vila de Reus*, dins del *Liber Annotationum a reverendo Iosepho Guell, presbytero ac praebendario, huius almae aeclesiae reusiensis compositus et almae ac individuae trinitati dicatus*, conegut com a *Llibre d'Annotacions de Mossén Güell*, que comença el 1692 (Arxiu Històric de Reus), f. 175r-180r.
- 2 Coneixem també –i en alguns casos se'n va elaborar una crònica– altres solemnitats celebrades a Reus en el mateix període: pel naixement del fill de Felip IV el 1658, per la beatificació de Sant Joan de la Creu el 1675, el trasllat de la imatge de la Mare de Déu de Misericòrdia al seu nou santuari el 1683, per l'entrada de l'Arxiduc a Barcelona el 1705, per la seva coronació imperial el 1712, per la celebració del naixement del fill de Felip V el 1713, per la canonització de Sant Joan de la Creu el 1728, per l'entrada de l'arquebisbe a la vila el 1730 o les festes en honor de Sant Bernat Calbó el 1733.
- 3 *Nota de la vinguda*, op. cit.
- 4 *Descripció del arribó*, op. cit., p. 175r.
- 5 *Nota de la vinguda*, op. cit. A Tarragona, la distribució dels llocs es va veure alterada perquè el cònsol de mà segona estava malalt, i el de mà tercera portava la bandera de la ciutat a cavall, amb la qual cosa quedava el cònsol en cap tot sol portant la brida del cavall del rei. Gràcies a aquest conflicte podem observar que la distribució dels llocs pretenia tant respectar la preeminència entre les autoritats de la vila com garantir un adequat i respectuós servei al rei. Així doncs, ho van resoldre deixant la bandera de la vila en mans d'un grup de cinc ciutadans, i dedicant-se dos cònsols a conduir el cavall. Arxiu Històric de Tarragona, *Llibre d'Actes del Consell*, p. 158r-160v.

- 6 Les freqüents discussions protagonitzades per les confraries sobre el lloc que cadascuna havia d'ocupar en el seguici ens mostren la gran importància que s'atorgava a aquest aspecte. Durant el segle XVII, a Reus se n'havien produït diverses; potser la més destacada va ser la de 1605 entre els gremi de Sant Josep i de Santa Anna, que el Consell resolgué amb un sorteig. El 1639, els jurats, el prior i el vicari de l'arquebisbe van promulgar una ordinació que fixava *lo orde que se ha de observar en las processions generals* (Josep M. GUIX, *El Llibre de la Cadeneta de Reus*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 1963, p. 307.), i el 1682 es completà amb l'acord que les noves incorporacions s'afegirien a l'encapçalament de la processó, mentre que els elements més antics anirien els últims, més a prop de la imatge del sant. (Arxiu Històric de Reus, Llibre d'actes del Consell 1674-1693, pp 235-236).
- 7 *Nota de la vinguda, op. cit.*
- 8 M. Àngels PÉREZ SAMPER, «Les festes reials a la Catalunya del Barroc». A *El Barroc català: Actes de les Jornades celebrades a Girona els dies 17, 18 i 19 de desembre de 1987*. Barcelona: Quaderns Crema, 1989, p. 345.
- 9 Una s'ntesi del tema la trobem a M. Èngels PÉREZ SAMPER, «Les festes reials a la Catalunya del Barroc», *op. cit.*, p. 345-377. Per al per'ode anterior, Francesc MASSIP, «El rei i la festa. Del ritu a la propaganda». A *Revista de Catalunya*, noem. 84, abril 1994. p. 63-83. Enric Riera té un estudi d'àmbit cronològic i espacial molt proper al que tractem aquí: Enric RIERA i FORTIANA, «Les festes celebrades a Catalunya durant el viatge i el casament de Felip V (1701-1702)». A *El Barroc català, op. cit.*, p. 395-410. I, d'altra banda, Joan Francesc Ainaud ens n'ofereix una anàlisi a partir dels elements escenogràfics: Joan-Francesc AINAUD i ESCUDERO, «L'arquitectura efimera a la Barcelona del segle XVII». A *El Barroc català, op. cit.*, p. 411-433.
- 10 *Nota de la vinguda, op. cit.*
- 11 *Ibidem.*
- 12 *Ibidem.*
- 13 Andreu de BOFARULL, *Reus en el bolsillo, o sea sus costumbres, usos antiguos y modernos, fiestas políticas, religiosas y domésticas, anticuallas y efemérides*. Diari de Tarragona, 1993, p. 17.
- 14 *Festiva aclamación que la siempre fiel y leal Villa de Reus celebró en acción de gracias por la alegre venida a Cataluña de la S.C.R. Magestad de nuestro amantissimo Rey y natural Señor D. Carlos III de Austria (que Dios guarde), Rey de Castilla y Aragón, Conde de Barcelona. Y por los felizes progressos de sus justas armas. El día VIII de noviembre del año 1705. Y llanto fúnebre, en el día IX de dicho mes y año, por la sentida muerte del Seren'ssimo Señor D. Jorge (por la gracia de Dios) Lansgrave de Hassia, &c.* Barcelona: Jayme Surià Impresor, 1705, p. 40.
- 15 Aquesta segona visió ha estat analitzada per Josefina Roma en l'article «La festa i el seguici. Notes per al casament d'una Infanta», a *Revista d'Etnologia de Catalunya*, noem 13 (novembre 1998), p. 62-71
- 16 Josefina ROMA, *op. cit.*, p. 67
- 17 Pere VOITES i BOU, *L'Arxiduc Carles d'Àustria, rei dels catalans*, Barcelona: Aedos, 1967
- 18 *Descripció del arribó...*, *op. cit.*, p. 176v.
- 19 Ho documenta Josep M. TORRAS i RIBÉ en la seva obra *El municipi català a l'Antic Règim: 1453-1808*. Barcelona: Curial, 1983, p. 118.
- 20 Arxiu Històric de Reus, Llibre d'Actes del Consell de la Vila 1674-1693, p 540.
- 21 Ezequiel GORT i Salvador PALOMAR, *L'Èliga de Reus*. Reus: 1996, p. 41-53. Celdoni VILÀ, *Amor al Rey y a la Pàtria. Vinguda de Pere Juan Barceló, dit Carrasclet, en Reus (1713-1749)*. Reus: Associació d'Estudis Reusencs, 1954, p. 98.
- 22 Arxiu Històric de Reus, Lligall *Correspondència 1700-1711*, núm. 249.



UNIVERSITAT DE BARCELONA

U

B